

XITOIY MADANIYATIDA RANGLARNING O‘ZIGA XOSLIGI

<https://doi.org/10.24412/2181-1784-2023-21-416-420>

Alimova Sevara Farxadovna

Toshkent davlat sharqshunoslik universiteti
“Xitoy filologiyasi” katta o‘qituvchisi

Annotasiya: Mazkur maqolada biz zamonaviy Xitoy jamiyati tomonidan kamalakning turli xil ranglarini idrok etishning o‘ziga xos xususiyatlarini ko‘rib chiqamiz, biz madaniy farqlarning kelib chiqishini tushuntirishga harakat qilamiz.

Kalit so‘zlar: Xitoy jamiyati, rang, madaniyat, xususiyat, ramziy ma‘no.

Annotation: In this article, we will examine the characteristics of the perception of different colors of the rainbow by modern Chinese society, and we will try to explain the origin of cultural differences.

Key words: Chinese society, color, culture, character, symbolic meaning.

Xitoy madaniyati dunyodagi eng qadimiy va o‘ziga xos madaniyatlardan biridir. Xitoy madaniyati keyinchalik Mo‘g‘uliston, Tibet, Hindxitoy, Koreya va Yaponiyaning keng hududlarida yashab o‘tgan ko‘plab qo‘shni xalqlar madaniyatining rivojlanishiga katta ta‘sir ko‘rsatgan. Xitoy dunyodagi eng qadimgi sivilizatsiyalarning vatani va 5 ming yil davomida aholining jismoniy turi o‘zgarmagan hisoblanadi. Xitoy 5 ming yillik tarixga ega.

Qadim zamonlardan beri xitoyliklar mavjud bo‘lgan hamma narsada yashirin chuqur ma‘nolarni qidirib kelishgan. Ushbu izlanishlar aks-sadolari materik Xitoyning zamonaviy madaniyatida ham eshutiladi, u ko‘p asrlar oldin bo‘lgani kabi, ramziylikka katta ahamiyat beradi. Xitoy jamiyatining turli qatlamlarida hali ham yashaydigan rangga nisbatan kam ma‘lum bo‘lgan madaniy noto‘g‘ri qarashlar mavjud bo‘lib, ular vaqti-vaqti bilan o‘zlarini juda noaniq eslatib turadi ... Masalan: Agar siz yashil shlyapa kiysangiz, unda xotiningiz sizni aldayapti!

Surat atrofidagi qora hoshiya suratdagi odam vafot etganini bildiradi.

Yoki: Oq rangdagi sovg‘a o‘rami yaqinlashib kelayotgan halokatga ishora qiladi.

Dunyoning boshqa joylarida bo‘lgani kabi, Xitoyda ham ranglar ramziy ma‘noga ega va agar ular etarlicha e‘tibor bilan ishlatilmasa, ba‘zida sizni yomon hazil qilishlari mumkin.

Qizil rang: Aksariyat chet elliklar qizil rangni an‘anaviy xitoy madaniyati bilan bog‘lashadi va bu odatda to‘g‘ri. Biroq, ayniqsa, qadoqlash dizayni bilan shug‘ullanadiganlar uchun nuanslar mavjud.

Qadimgi Xitoyda qizil rang olov rangi deb hisoblangan. Yong‘in uzoq vaqtdan beri xavf va halokat ramzi bo‘lgan boshqa ko‘plab mamlakatlardan farqli o‘laroq, Xitoyda bu element odatda yaxshi deb hisoblangan. Xitoy xalq maqolida ajab emas: 红红,火

火 hóng hóng, huǒ huǒ (hóng hóng, huǒ huǒ, so‘zma-so‘z "qizil, qizil, olov, olov"), ya‘ni kimningdir hayoti yuqoriga ko‘tarilishi, qizg‘in davom etishi, qizil alanga kabi porlashi degan ma‘noda ishlatiladi.

Xuddi shu ma‘noda 火了 (huǒ le, “yong‘in”) kimdir katta mashhurlikka erishganligini bildiradi, sifatdosh 火爆(huǒ bào, “yong'in va portlash”) esa odamlar bilan gavjum bo‘lgan bozorlar yoki gavjum joylarga ishora qiladi. qiziqarli kitoblar yoki filmlar.

Qizil rang bu xususiyatlarga ming yillar davomida ega bo‘lgan va bugungi kunda farovonlik va baxtning ramzi hisoblanadi. Shuni ta‘kidlash kerakki, qizil rang bayramlar, ayniqsa, yangi yil bayramlari va to‘y marosimlari uchun asosiy rang hisoblanadi.

1949 yilda Xitoy Xalq Respublikasi tashkil topganidan beri qizil rang kommunizm, inqilob va ozodlikni anglatadi, ammo shuni ta‘kidlash kerakki, bu tanlov SSSR ta'siri ostida qilingan va rais Maoning o‘zi har xil xurofotlarga qat‘iy qarshi edi. . Shunday qilib, an‘anaviy xitoy qizilini siyosiy qizil bilan aralashtirmang - qadimgi davrlarda bu inqilobni anglatmagan.

Dizaynerlarga maslahat: Individual "xitoycha" elementlarni yaratish uchun qizil rangdan foydalanish yaxshi amaliyotdir, lekin uni suiiste‘mol qilmaslik kerak. To‘liq qizil rangli marketing materiallarini ishlab chiqarish Santa Klausda qor parchalari bilan doimiy ravishda tovarlarni qadoqlash bilan bir xil - bayramlar uchun yoqimli, lekin iyul o‘rtalarida bu kulgili ko‘rinadi - xitoyliklar (Лунного Нового года) (春节) yangi yilida qizil rangdan keng foydalanishga odatlangan. Qolgan vaqtlarda bunday "ranglarning g‘alabasi" hayratga solishi mumkin.

Sariq rang: Ushbu rang bilan ehtiyot bo‘lishingiz kerak - uning bosma materiallarda ishlatilishi o‘ziga xos ma‘noga ega. Oddiy qilib aytganda, "sariq" xitoyliklar orasida pornografik materiallar bilan bog‘liq, masalan: 黄图 huáng tú (huáng tú, "sariq rasm") pornografik tasvirni anglatadi, 黄片 huáng piàn (huáng piàn, "sariq klip") kattalar filmi va nihoyat, 黄网 huáng wǎng (huáng wǎng, "sariq veb") porno saytlar.

Endilikda siz xitoylik policiyachilar “扫黄打非” (sǎo huáng dǎ fēi, “sariqni tozalang, yomonni uring”) osib qo‘yganini ko‘rsangiz, bilingki, ular porno sotuvchilar va fohishalarga qarshi navbatdagi reyid o‘tkazmoqda.

Sariqning yana bir asosiy madaniy ma‘nosi uning imperatorlik maqsadidir. Qadim zamonlardan beri sariq rang Xitoy hukmdorlarining rangi bo‘lgan - afsonaviy sariq imperator Huangdi haqida eslang: Biror kishi haqida 黄袍加身 huáng páo jiā shēn (huáng páo jiā shēn, sariq kiyim kiyadi) deyish bu shaxsning taxtga o‘tirganini, hokimiyatni boshqarishini bilish mumkun. Qadimgi imperatorlar sariq rangni eksklyuziv foydalanish uchun saqlab qolishgan, uni kiyishga jur‘at etgan har bir begona odam darhol o‘limga mahkum etilgan.

Mahsulotlaringizda sariq rangdan saqlaning, Xitoyda sariq rangdan ehtiyot bo‘ling. O‘ziga xos hiyla-nayrang sifatida siz yorqin sariq fonda beshta tirnoqli

ajdaho tasvirini qo‘llashni taklif qilishingiz mumkin - bu juda kuchli, ulug‘vor belgi, ammo hammaga ham mos kelmaydi.

Tilla rang: Oltin rang Xitoyda uzoq vaqtdan beri zodagonlik va boylik ramzi sifatida ishlatilgan. Bu imperator bilan chambarchas bog‘liq - "yorqin, sof sariq". Xitoy auditoriyasi uchun dizayndagi oltindan foydalanish ajoyib g‘oyadir, bu holatda deyarli hech qanday cheklovlar va tuzoqlar yo‘q. Bitta narsa - haddan tashqari oshirmang. Bir paytlar Xitoyda "oltin shoshqaloqlik" boshlangan edi - har bir savdogar hamma joyda oltin taqinchoqlarni haykaltaroshlik bilan haykaltardi, shu tariqa, agar suiiste‘mol qilinsa, arzon va ta‘msiz ko‘rinadigan rangni qadrsizlantirdi va vulgarizatsiya qildi. Oltin bo‘yoqdan oqilona foydalanish eng yaxshi yondashuv hisoblanadi.

Binafsha rang: Ko‘pgina Evropa mamlakatlarida bo‘lgani kabi, Xitoyda binafsha rang zodagonlik ramzidir (ammo bu hech qachon hukmdorlarning rangi bo‘lmagan).

Evropadan farqli o‘laroq, Xitoyda binafsha rang ham chuqur diniy ma‘noga ega. Ilohiy mavjudlikning qadimgi Taoist ramzi "sharqdan kelayotgan binafsha bulut" sifatida kanonizatsiyalangan. Bu ibora har doim o‘lmaslikka ko‘tarilgan o‘lik narsaga nisbatan qo‘llaniladi.

Binafsha rang brendning olijanobligini va o‘zgarmas pozitsiyasini namoyish qilish uchun muvaffaqiyatli ishlatilishi mumkin, u asrlar davomida o‘tib, o‘lmas bo‘lib qolmoqda.

Yashil rang: G‘arbning "yashil" g‘oyasi xitoyliklar bilan o‘xshashliklarga ega bo‘lsa-da, ko‘pchilik chet elliklar tushunmaydigan nozik, ammo muhim farqlar mavjud. Materik Xitoyda yashil rang poklik, ifloslanishdan ozodlik va salomatlikni anglatadi. Lekin bu G‘arbda o‘rganib qolgan tozalik emas. "Yashil texnologiyalar" haqida gapirganda, biz ona tabiat manfaati uchun yaratilgan ekologik toza materiallarni nazarda tutamiz.

Biroq, Xitoyda "yashil" sabzavotlar tarkibida pestitsidlar bo‘lmagan, ammo ularning ishlab chiqarilishidan atrof-muhit hatto zarar ko‘rishi mumkin. "Yashil" sut - bu odamlar uchun zararli melaminsiz sut. "Yashil" nashrlar - taqiqlangan tarkibga ega bo‘lmagan materiallar. Ko‘rib turganingizdek, Xitoyda "yashil" iste‘molchi uchun aniq foydani anglatadi, lekin atrof-muhit uchun emas - u odatda qavslardan chiqariladi.

Umuman olganda, yashil rang har qanday rangni (shlyapalardan tashqari) bo‘yash uchun yaxshi tanlovdir. Osmon imperiyasida "yashil shapka" boshqalarga uning egasining bevafo xotini borligidan dalolat beradi (qadimgi Xitoyda fohishalarning erlari yashil ro‘mol o‘rashgan). Xitoyliklar uchun sovg‘alarni tanlashda, kiyimning yashil buyumlaridan qochish kerak, ayniqsa ular boshga yaqin bo‘lsa.

Yashil qalpoqlar Xitoydagi katolik cherkovi vazirlari uchun alohida muammoga aylandi. Ularning gerbi an‘anaviy ravishda ko‘tarilgan yashil bosh

kiyimdan foydalanadi, ammo salbiy assotsiatsiyalarga olib kelmaslik uchun u binafsha rangga almashtirildi. Yashil rangdan deyarli har qanday marketing maqsadlarida foydalaning, lekin ekologik "yashil" ma'no xitoylar tomonidan to'g'ri qabul qilinadi deb umid qilmang. Va yana bir narsa: agar siz kulgiga aylanishni xohlamasangiz, hech qachon yashil shlyapa kiyimang.

Oq rang : Bizning motam marosimlarimizdan farqli o'laroq, xitoyliklar qora o'rniga oq rangdan foydalanadilar. Masalan, 白包 bái bāo (bái bāo, "oq konvert") - marhumning oilasini boqish uchun pul solingan oq konvert - qizil konvertning qarama-qarshi tomoni - 红包 hóng bāo - yangi turmush qurganlar va bolalar uchun sovg'a. Bundan tashqari, agar xitoylik ayol to'satdan sochlariga oq taqinchoqlarni kiyishni boshlagan bo'lsa, ehtimol (lekin aniq emas), uning oilasida kimdir vafot etgan.

Bayram marosimlarini, hatto to'ylarni bezashda oq rangdan qochish kerak, ayniqsa, mamlakatning kamroq Yevropalashgan hududlarida (ular ko'pchilikni tashkil qiladi). Hech qachon sovg'alarni oq o'ramga o'ramaydi.

Qora rang: Chop etilgan bo'g'indagi qora rang yovuzlik, kasallik, jarohat, jinoyat, ochko'zlik kabi keng ma'nolarga ega. Ranglar palitrasida, Xitoy xalqiga ko'ra, u rasmiyatchilik va jiddiylikni ifodalaydi.

Qadimgi xitoyliklar qora rangni gullar shohi deb bilishgan va uni boshqa ranglardan ko'ra ko'proq hurmat qilishgan, ammo qora rang, oq rang kabi, sovg'alarni bezash uchun mutlaqo yaroqsiz, chunki u ba'zan o'limni anglatadi.

Qora rangni ortiqcha ishlatmaslikka harakat qilishadi. Xitoyda hech qachon odamlarning fotosuratlarini atrofida qora ramkalar qo'yishmaydi, agar ular o'lgan va hozirda abadiylashtirilmasa! Xuddi shu tarzda oq-qora fotosuratlar xitoyliklarga qabrlardagi lavhalarni eslatadi.

Kamalak spektr(Kamalak rang): Xitoyliklar kamalak spektridan kamdan-kam foydalanadilar. LGBT harakatining kamalagi Xitoyda noma'lum. Reklama materiallaridagi rang spektri xitoylik tomoshabinlar tomonidan uchinchi dunyo davlatlarining bayrog'i yoki hatto sifatsiz muddati o'tgan bosma siyohlar sifatida qabul qilinishi mumkin.

Qadim zamonlarda quyosh bo'ylab kamalak paydo bo'lishi imperatorning yaqinlashib kelayotgan o'limi yoki uning taxtiga tajovuzkorlik belgisi hisoblangan. Kamalaklar bezatish uchun juda mos keladi, lekin ular ommaga rezonans keltirishi dargumon.

Qing (Цин): 青 qīng (qīng) - biz o'rganib qolgan standart to'plamga kirmaydigan qiziqarli rang.

Ba'zilar (shu jumladan, xitoylar ham) bu ko'k rang, ba'zilar esa yashil rang deb aytishadi. Darhaqiqat, haqiqat o'rtasida bir joyda va qing ko'proq yashil-ko'k, mavimsi-yashil yoki shunga o'xshash narsadir. Bu rangga qo'shimcha ravishda, kul rang aralashirilishi mumkin, shuning uchun yashil-kulrang-ko'k va mavzudagi boshqa o'zgarishlar qabul qilinadi.

Rangning xarakteri o‘simlikning unib chiqishi g‘oyasidan kelib chiqadi: qing bahor, energiya va hayotiylikni anglatadi.

Shuningdek, qing rangi tarixiy binolar va kiyim-kechak bilan chambarchas bog‘liq - masalan, qing rangli g‘ishtlar mavjud va qing Xitoy chinni rang palitralaridan biridir. Bundan tashqari, Pekin operasida 青衣 qīng yī (qīng yī, "qing rangli kostyum") deb nomlangan ayol xarakterining bir turi bor - bu siz taxmin qilganingizdek, ko‘k-yashil liboslar tufayli. An’anaviylik, tarixiylikni ifodalash kerak bo‘lsa, qing haqida unutmang.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR (REFERENCES)

1. 吴述申 “Xitoyda bo‘yash va to‘qish tarixi” . Shanhai xalq nashriyoti.1986 yil,299 bet.
2. Kim Funyan. Rangli so‘zlarning zamonaviy so‘zlarda qo‘llanilishi bo‘yicha tadqiqotlar. Xitoy: dis. ...kand. Filol. Sci. Shanxay, 2004. 12-45-betlar.
3. 李护临 “ Zamonaviy xitoy tilidagi rangli so'zlarning ma'nosini tahlil qilish” Pekin: Tijorat matbuot nashriyoti, 2007. 108-198-betlar.
4. 修杈华 “Qing” ning rangli so'z sifatida konnotatsiyasi va evolyutsiyasi tahlili // Nankei (falsafa va ijtimoiy fanlar bo'yicha nashr). 1988. 6-18-betlar.